

Tejgazati aktualitások Franciaországban

Az elmúlt hónapokban számos cikk foglalkozott a francia tejgazat helyzetével és jövőjével annak fényében, hogy belátható időn belül megszűnik a tejkvóták rendszere. **Az aktualitások között két téma szerepelt vezető hírként: az Észak-Franciaországban épülő, „az ezer tehén farmja” néven ismertté vált intenzív tejtermelésre berendezkedett gazdaság építése, illetve a tej átvételi ára körül kialakul szakmai és szakmaközi vita.**

A francia tejtermelés lassú, de biztos iparszerűvé válását sem a politika, sem egyes szakszervezetek lázadozása nem tudja megakadályozni, azt ugyanis a piac kényszeríti ki. Ennek egyik kézzelfogható bizonyítéka, hogy a tejtermelő gazdaságok számának folyamatos és érdemi csökkenése, valamint a tejelő tehénállomány szűkülése ellenére a tejtermelés mennyiségi szintje nem változik. A másik jel az, hogy „megtört a jég”, és megjelent az első olyan tehenészet, ami már nem néhány tucat, vagy legföljebb 100-200 tehenet tart, hanem hosszabb távon ezer tehénben gondolkodik – ez pedig a szak- és napi sajtóban egyaránt elhíresült, „az ezer tehén farmja” (*la ferme des mille vache*) néven ismertté vált projekt, ami Somme megyében fog megvalósulni. A projekt elsősorban a Confédération Paysanne nevű, radikális baloldali szakszervezet haragját váltotta ki, az aktivisták még a birtokháborítástól és a magántulajdonban való jelentős károkozástól sem riadtak vissza annak érdekében, hogy tiltakozásuknak érdemi sajtóvisszhangot szerezzenek.

A projektet ugyan elsősorban szakmailag, a környezetvédelem oldaláról próbálják meg támadni, de valójában a probléma ennél sokkal összetettebb. Arról van ugyanis szó, hogy ennek a nagy gazdaságnak a létrehozása – ami méretét tekintve az Egyesült Királyságban Németország keleti felében, vagy akár hazánkban egyáltalán nem kelt megütközést – nyílt beismerése annak, hogy a francia tejtermelés nem mehet tovább azon az úton, mint eddig. Pontosabban nagyságrendi váltásra van szükség abban az egyébként is a koncentrációval, a tejtermelő gazdaságok számának csökkenésével, az egy gazdaságban tartott állatok számának és a megtermelt tej mennyiségének növekedésével jár együtt már évtizedek óta. A folyamat eddig viszonylag „diszkrét” maradt, most azonban hirtelen nagyságrendi ugrás következett be, és semmi garancia nincs arra, hogy a tejkvóták megszűnése nem fogja ezt a jelenséget általánossá tenni.

A beruházásról több sajtóorgánium is beszámolt, többek között a Le Monde, a Laurence Girard által jegyzett cikk címe is arra utal, hogy a projekt szakítást jelent a francia (tejtermelő) modellel. Az épületek már épülnek, ha minden a tervek szerint halad, 2014. áprilisában már fejni fognak az új, dimenziót tekintve Franciaországban eddig elképzelhetetlen méretű gazdaságban, ami az Abbeville közeli Buigny-Saint-Maclou településen, egy főleg cukorrépa- és gabonatermelő vidéken létesül. A beruházás része egy másfél megawattos biogáz-egység is, amit 2015-ben adnak át. A beruházás legnagyobb ellenzői a környezetvédők, akik a világhálóra föltett képekkel is folyamatosan nyomon kísérik az építkezést (pl. a Novissen egyesület - *Nos villages se soucient de leur environnement* - honlapján), és az elmúlt két évben minden elképzelhetőt elkövettek – ahogy a cikk fogalmaz: Abbeville-től Brüsszelig, Amiens-től Párizsig -, hogy a beruházást megakadályozzák, ellehetetlenítsék.

Az egyesület szeptember 28-ra tüntetést is szervezett, legnagyobb szövetségese pedig a [Confédération paysanne](#) szakszervezet, ami elutasítja „a mezőgazdasági termelés iparszerűvé válását”. Ez a szervezet volt az, ami szeptember 12-én éjjel birtokháborítást követett el a telepen, az oda jogellenesen behatoló aktivisták mintegy 40 ezer eurós kárt okoztak a gépekben és az épületekben.

A lap úgy fogalmaz, hogy a beruházás „szimbólum lett”, mégpedig a francia mezőgazdaság jövőjének szimbóluma, ami a KAP-reformmal és a tejkvóták megszűnésével nagyon sokakban nyugtalanságot kelt, mivel kimondva, ki nem mondva érzik, hogy az eddigi francia modell a jövőben nagy valószínűséggel nem tartható, legalábbis nem az ország minden területén. A tejtermelés ebből a szempontból azért kap megkülönböztetett figyelmet, mert gyakorlatilag ez az egyetlen olyan tevékenység (pontosabban a tej- és/vagy húshasznú szarvasmarha- és juhtenyésztés), ami a hegyvidéki területeken máig megmaradt a mezőgazdaságból, és ha ez eltűnik, ezeken a vidékeken az erdőgazdálkodást leszámítva – ami szintén nagyon komoly strukturális problémákkal küzd – nem marad más munkalehetőség.

Ezzel együtt érthetetlen a „meglepetés” és a gazdaságok számának csökkenése miatt hirtelen megnőtt aggodás, ugyanis a folyamat évtizedek óta tart, és senki nem tudja megjósolni a végét. A XIX. század végén Franciaországban még vagy hatmillió gazdaság volt, a második világháború végén már csak kétmillió. A nyolcvanas évek elején ez a szám egymillió alá csökkent, 2001-ben már csak valamivel több, mint 600 gazdaság volt az országban – és azóta újabb százezerrel lett kevesebb a gazdaságok száma. Amikor a kétezres évek elején e sorok írója fölvetette a kérdést az FNSEA akkori (és idén augusztusban tragikus hirtelenséggel elhunyt) elnökének, Jean-Michel Lemétayer-nak, hol fog ez a folyamat megállni, ő nem tudott választ adni a kérdésre. Annyit mondott, talán háromszázezer körül fog stabilizálódni, de lehet, hogy százezer marad csak talpon. Mindenesetre a folyamat gyökereit – mégha azt sokan nem is akarják elfogadni – nem lehet az elmúlt évek egyre inkább liberalizációs orientáltaságú KAP-jának betudni, ugyanis ez a KAP legprotekciónistább időszakában is megvolt, csak a teljesen más gazdasági és társadalmi kontextusban senki nem tulajdonított neki érdemi jelentőséget.

A lap információi szerint az „ezer tehén farmja” mögött Michel Ramery vállalkozó áll, akinek építőipari cége évi 541 millió eurós árbevételre mondhat magának és mintegy 3500 főt alkalmaz. A *Challenges* c. gazdasági lap által a 349. leggazdagabb franciának tartott beruházó nem is tagadja, hogy ezzel a gazdasággal gyökeresen szakít a francia tejtermelésre még mindig jellemző, átlagosan 50-80 termelő tehenet tartó modellel. A tejtermelő gazdaság mögött álló vállalkozást annak idején egyedül alapította, majd két lépcsőben öt gazda csatlakozott hozzá, akikkel közösen megalapították a „Lait Pis Carde” céget, ennek égisze alatt vonták össze kvótákat és teremtették meg az állomány bővítésének alapjait. Jelen pillanatban már 300 tehenet fejnek, az éves szinten megtermelt 2,8 millió litert a Senoble vállalat és az Agrial szövetkezet közös tulajdonú tejfeldolgozójába, a Senagral-ba szállítják. A másik lényeges új motívum, hogy a majdani farmot nem a tulajdonosok fogják napi szinten irányítani és nem is ők fognak az állatokkal foglalkozni, hanem egy kifejezetten erre a célra fölvetett telepvezető és az általa fölügyelt alkalmazottak – ez a jelenlegi francia gyakorlatban még szintén teljesen ismeretlen eljárás. Az automatika vezérelte, de nem robotizált fejést az általános gyakorlattal szemben nem kétszer, hanem háromszor végzik naponta, javarészt ennek köszönhetően a tejhozam a mostani 9000 liter/tehen/évről 11500-ra fog nőni. Ez a növekedés elengedhetetlen ahhoz, hogy a 6 millió euróra becsült beruházási összeg idővel meg is térüljön. A telephez kapcsolódó biogáz-előállító ugyan a gazdaságban termelődő trágyát fogja hasznosítani, ám jogilag attól teljesen független, a fő tulajdonos által jegyzett BTP cég kizárólagos tulajdonú környezetgazdálkodási profilú leányvállalata működteti. A leányvállalat előtt a hulladék-hasznosítás nem ismeretlen, hiszen négy éve a Dalkia energetikai céggel közösen végzik a lille-i agglomerációban termelődő városi hulladék begyűjtését és kezelését. A biogáz-előállító bekerülési költsége ugyanakkora, mint magáé a telepé, azaz 6 millió euró, ezzel az egyik legnagyobb teljesítményű lesz a mezőgazdaságban. Az EDF állami áramszolgáltató évente 1,2 millió eurónyi áramot fog tőlük átvenni támogatott

zöld áron, ezzel a megtérülési időszak kifejezetten vonzó a befektetők szempontjából. A telep és a biogáz-üzem azonban egyelőre csak 500 tehénnel tud működni, mivel a biogáz-előállítás után visszamaradó komposzt kiszórásához nem áll rendelkezésükre 1500 hektárnál több terület. A cél ezért az, hogy a környékbeli gabonatermelőkkel legalább ugyanekkora új területre kössenek kiszórási megállapodást.

A Novissen egyesület minden lehetséges jogi szalmaszálba belekapaszkodik, csak hogy lassítsa a kivitelezést. A legnagyobb mezőgazdasági szakszervezeti szövetség, az FNSEA tagszervezeténél, az FNPL-nél (tejtermelők országos szövetsége, *Fédération nationale des producteurs de lait*) viszont saját bevallásuk szerint nem a tehenek számával van bajuk, hanem az olyan típusú mezőgazdasági modellt ellenzik, ahol egy ipari vállalkozás fektet be gazdasági haszonszerzés céljából a mezőgazdaságba. Szerintük ugyanis a tejtermelők 95%-a nem a pénzért, hanem szenvedélyből csinálja azt, amit csinál.

Saját megjegyzés: *A mérettel magával ugyanis azért sem lehet problémájuk, mert a szervezet egyik dél-franciaországi tagja családtagjaival közösen 2,5 millió eurót fektetett be a családi tehenészetbe, ezzel az állomány létszámát 600 egyedre növelték, az állatonkénti hozamot pedig a technológiai fejlesztésekkel 8-ról 10 ezer literre növelik. A telephez biogáz-termelő egység kapcsolódik, az új istállóépület tetőszerkezetének felét pedig napelemekkel fedték be, az áramot támogatott áron, húsz éves szerződéssel veszi át tőlük az EDF.*

A La France Agricole is [foglalkozott](#) a Confédération paysanne (CP) akciójával, amit a szakszervezet aktivistái a rennes-i [SPACE](#) állattenyésztési szakkiállítás idejére időzítettek. A CP szóvivője szerint az építési munkálatokat akarták megzavarni, kiszúrva a gépek kerekeit, elvágva a hidraulika-tömlőket. A tehéntelevi akcióval párhuzamosan a CP és a vele szövetséges Novissen 300 aktivistája közel egy napra tiltakozásul a projekt ellen megszállta a BTP Ramery székhelyét is. A tüntetők a cégvezetővel nem, de a megyei prefektúra főtitkárával találkoztak, akit megkértek Stéphane Le Foll miniszternek címzett kérdésük továbbítására, nevezetesen: a miniszter támogatja vagy ellenzi a projektet? Ha támogatja, miért? Ha pedig ellenzi, akkor állíttassa azt le!

A cég részéről azt közölték, följelentést tesznek a telepen elkövetett rongálás miatt – összesen 15 gép vált átmenetileg használhatatlanná -, egyébként pedig megkaptak minden szükséges engedélyt a beruházáshoz és az ötszáz tehénnel való működés megkezdéséhez.

A CP egy tucatnyi tejtermelő tagja a szeptemberi rennes-i állattenyésztési szakvásár, a [SPACE](#) alatt [a szaktárca standjának működését is megzavarta](#), amikor az „ezer tehén farmja” projekt ellen tiltakozva transzparenséikkel elfoglalták azt. A CP tejtermelésért felelős tisztségviselője szerint a farm beruházóját kizárólag a hígtrágya érdekli, ezzel magyarázható, hogy a tejet kész 270 eurós áron átadni a földolgozónak, ez pedig gyakorlatilag azt jelenti, hogy a tej már csak melléktermék a folyamatban. A szakszervezet szerint a kormány nem beszélhet agroökológiáról, a mezőgazdaság sokszínűségéről és multifunkcionális jellegéről, ha ezzel egyidejűleg támogatja a gazdálkodás iparszerűvé tételére irányuló projekteket.

A kedélyek novemberben sem csillapodtak, a CP a hónap közepén a minisztérium elé szervezett tüntetést és azzal vádolta a tárcát, hogy „struccpolitikát folytat”. A La France Agricole [tudósítása szerint](#) a szakszervezetnek csupán néhány tucat aktivistája, az érdekképviselő szerint „mintegy száz” tüntető jelent meg a minisztérium előtt, de a nagyon komoly rendőri jelenlét megakadályozta őket a „békés tüntetésben”. A CP részéről úgy fogalmaztak, „ez a struccpolitika nem fogja őket megakadályozni abban, hogy a mezőgazdaság iparosításának világos és egyértelmű leállítását követeljék”. A CP a párizsi tüntetéssel egy időben megmozdulást szervezett az abbéville-i alprefektúra elé is. A

tiltakozásokat mindaddig folytatni akarják, amíg nem sikerül elérniük „az ezer tehén farmja” projekt leállítását. A szakszervezet azt szeretné, ha a most tárgyalás alatt álló, a francia mezőgazdaság jövőjéről szóló törvény olyan kitételeket is tartalmazna, amik a jövőben nem teszik lehetővé az ilyen volumenű projektek megvalósítását. Véleménye szerint a breton iparszerű, jelentős részben exportorientált termelési modell csődje figyelmeztetés kellene, hogy legyen a döntéshozók számára, milyen társadalmi és környezeti károkkal jár a mezőgazdasági termelés iparosítása – ezért a mögöttük álló termelők és a társadalom nem fogja hagyni, hogy ez a projekt megvalósuljon.

A termelők zömét azonban az „ezer tehén farmja” csak érintőlegesen érdekli, sokkal inkább a napi aktualitásokkal és saját mindennapjaikkal vannak elfoglalva. Amikor már látható volt, hogy az intenzív tejtermelők inkább vesztesei lesznek a KAP-reform franciaországi alkalmazásának, de a köztársasági elnök még nem jelentette be annak fő irányait, az FNPL közzétette saját elvárásait a reformmal szemben, amit a [La France Agricole a következőképpen foglalt össze](#).

Az FNPL síkra szállt egy olyan, a tejelő tehenek után járó kapcsolt támogatásért, „*aminek szintje lehetővé teszi, hogy a termelő higgyen a jövőben*”. Ezzel párhuzamosan szorgalmazza a kedvezőtlen természeti adottságú területeken gazdálkodók támogatására szolgáló „*ICHN*” (*indemnité compensatoire de handicaps naturels*) megújítását, szerinte „*az egyik nem működik a másik nélkül*”. A szakszervezet ennek hármas célja van:

- erősíti a munkahelyteremtést az ágazatban és segít szinten tartani a francia tejtermelést,
- elengedhetetlen azok számára, akiket leginkább „büntet” a mostani reform,
- ennek segítségével elkerülhető a tejtermelés fölhagyása és a más, jövedelmezőbb tevékenységre való átállás.

Az FNPL hangsúlyozta a szükségleteknek megfelelő termelési infrastruktúra-modernizációs terv megvalósítását. Hangsúlyozta, hogy a tejtermelésbe történő befektetés megtérülése kifejezetten hosszú időt igényel, egy ilyen programmal lényegesen tehermentesíthetők a termelők, akik energiájukat a gazdaságok egymás közötti ökonómiai szerveződésére tudják fordítani az elkövetkezendő egy évtizedben. A szakszervezet meglátása szerint a második pillér nem jelent kellő forrást a szükséges ágazati politika megvalósításához, ezért elképzelhetőnek tartaná az első pilléres támogatások egy részének átcsoportosítását a második pillérbe annak érdekében, hogy a tejtermelő gazdaságok modernizációját valóban végre lehessen hajtani.

Az ágazatnak valóban szüksége van a támogatásra, ugyanis a tejbegyűjtés havi volumenének 12 hónapok keresztül tartó folyamatos csökkenése csak júliusban fordult meg – [írta a La France Agricole](#) a mezőgazdasági tárca statisztikai hivatalának ([Agreste](#)) [adataira hivatkozva](#). Az előző év azonos időszakához képest 1,6%-os volt az emelkedés, ami a szakértők szerint a végre kedvező időjárásnak és az emelkedő tejáraknak köszönhető. A standard tej átlagos ára elérte a 370 eurót ezer literenként, ami 11%-kal magasabb, mint 2012. júliusában. A volumen bővülése elsősorban Basse-Normandie, Pays de la Loire, Nord-Pas-de-Calais, Rhône-Alpes és Bretagne régiókban volt tetten érhető. Ezzel együtt idén áprilistól júliusig a fölvásárolt tehéntej mennyisége 1,7%-kal maradt el a tavalyi év azonos időszakától, ami azt jelenti, hogy a szárazanyag-korrektció után is 700 ezer tonnával kevesebb tejet adtak le a termelők, mint a nemzeti kvóta. A [FranceAgriMer](#) azt jósolta, hogy a növekedés augusztusban folytatódni fog. A tárca egyben azt is megjegyezte, hogy az észak-európai országokban a föllendülés sokkal látványosabb volt, mivel a fölvásárlási árak és a takarmány-árak aránya kedvezőbb és a tejár is jobban növekedett. Példának Hollandiát hozták, ahol júliusban a fölvásárolt tej volumene

7,5%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest, a tej ára pedig hónapok óta 400 euró/1000 liter körül stabilizálódott.

A tejár és a gazdák viszonyával foglalkozott a Le Monde szerzője, Laurence Girard is, megjegyezve, hogy a termelőknek fizetett ár továbbra is jelentős feszültségek forrása. A tejtermelők ugyanis azt akarják elérni, hogy ez legalább 370-400 euró körül legyen az idei év utolsó negyedében. Ennek érdekében az FNPL kezdeményezésére a kormány egyeztetést hívott össze október 10-re a termékpálya minden képviselőjének bevonásával a termelők, a földolgozók és a forgalmazók közötti feszültségek csillapítására. Áprilisban már sor került egy ilyen összejövetelre, ennek nyomán a kormány a tejjel kapcsolatos viták rendezésére mediátort nevezett ki. Az ő erőfeszítéseinek köszönhetően a kereskedelem hajlandó volt a megnövekedett termelési költségek részbeni elismerésére, így a közvetlen fogyasztásra szánt tej literjének ára 3, a földolgozási alapanyagé 2 eurócenttel emelkedett. Így a termelők a második negyedévben leadott tej után ezer literenként 25 euróval magasabb árat kaptak, ez az első emelkedés volt az elmúlt egy évben, miközben a takarmány-árak folyamatosan nőttek.

Ősszel a feszültség csökkent, mivel a gabonaárak esni kezdtek, ezzel együtt az FNPL továbbra is azt akarja elérni, hogy a földolgozók betartsák a szerződésben rögzítetteket – itt a cikkíró szerint elsősorban a Lactalis-ról van szó. A tejkvóták küszöbön álló megszűnésével mindenesetre a szerződéses alapon nyugvó fölvasárlási rendszer lassan, de biztosan teret nyer, ebben viszont a tejár hónapról-hónapra változni fog, mégpedig a szakmaközi szervezet által kialakított számítási mód és az abba beépített változók alakulásának függvényében. Ez utóbbiakkal figyelembe veszik többek között a vaj, a tejpor és bizonyos sajtfféleségek világpiacon árának alakulását. Kizárják továbbá annak lehetőségét, hogy a francia ár 10 eurót meghaladó mértékben eltérjen (bármilyen irányban) a német tejártól. Mindezek együtt pedig a francia tejár emelkedését vetítik előre, ennek viszont nem minden földolgozó örül... a német ár azonos minőségre vetítve 2013-ban várhatóan 360 euró lesz tonnánként, ha pedig sikerül a francia termelőknek érvényesíteni a vázolt számítási módot, akkor várhatóan legalább 350 eurós árral számolhatnak – ez viszont azt jelenti, hogy az utolsó negyedévben legalább 370-400 eurós árnak kell érvényesülnie, ennek bekövetkezte viszont egyelőre még kérdéses. Főleg azért, mert a Lactalis egyéni szerződéseket kötött, így az elvárások nem teljesülése esetén minden termelőnek önállóan kellene vitába szállnia a céggel. Az FNPL azt szeretné, hogy az új mezőgazdasági törvény adja meg a lehetőséget a szakmaközi szervezet számára, hogy jogi úton is érvényt tudjon szerezni a gazdák érdekeinek.

A La France Agricole is a tejár kérdésével [foglalkozott október 9-i számában](#) azt elemelve, hogy a tejárról a szaktárca szervezett újabb egyeztetések előtt milyen érdekek állnak egymással szemben.

Az FNPL részéről nyilvánvalóvá tették, hogy ugyan sikerült a második negyedévben pozitív irányba eltolni a tej fölvasárlási árat, de ez csak annak volt köszönhető, hogy a termelők folyamatosan figyelemmel kísérték egyes tejtermékek fogyasztói árának alakulását, és a tapasztalt áremelkedést kellő nyomásgyakorlással sikerült részleges termelői ár-emelkedéssé konvertálniuk. Ezzel együtt leszögezték, hogy korrekt kereskedelmi magatartás és a belföldi tej termékpálya normális működése esetén erre nem lenne szükség és nem lehetne olyan hangokat hallani egyes földolgozók részéről, hogy „a másik kezükkel úgyis visszaveszik, amit az egyikkel adnak”.

A [Coordination rurale](#) és ennek tej szekciója (*Organisation des producteurs de lait*) elsősorban a Danone-t támadta, mivel állításuk szerint a cég az elért jelentős nyeresége ellenére vissza akarja fizettetni a termelőkkel a tavasszal mediátori közreműködés eredményeként kiharcolt 25 euró/1000 liter áremelés nyomán kifizetett összeget.

Ezzel szemben a magánszférába tartozó tejipari vállalatok szövetsége (*Fédération nationale de l'industrie laitière, FNIL*) a kereskedelmi láncokat vádolja és fölhívja a figyelmet arra, hogy a „francia tejfeldolgozó-ipar kritikus helyzetben van”. A FNIL szerint a kereskedelem ugyan egyik oldalról a termelők, a földolgozók és a kormányzat nyomásának engedve emeli az árakat, ám ezt a többletet a láncok közötti kíméletlen árháború költségeinek fedezésére különböző kompenzációs jogcímekre hivatkozva azonnal vissza is veszi. A FNIL leszögezi: a földolgozóipar árbevétele csökkent, 2013-ban gyárbezárásokra és elbocsátásokra került sor, a további leépítések elkerülése érdekében folytatni kell a mediátor által javasolt eszközök alkalmazását.

A tejszövetkezetek országos szövetsége (*Fédération nationale des coopératives laitières, FNCL*) közleményében a felek közötti bizalom és a párbeszéd, valamint a termelőkre negatív visszacsatolással nem járó földolgozói ár-emelés szükségességére hívta föl a figyelmet. Az FNCL számít a gazdasági tárca fogyasztóvédelmi hatóságának (DGCCRF) érdemi közreműködésére is annak érdekében, hogy a 2014-re vonatkozó kereskedelmi tárgyalások végkimenetele összhangban legyen a vonatkozó jogszabályokkal.

A Syndifrais (*Syndicat national des produits laitiers frais*), azaz a friss fogyasztásra szánt tejtermékeket gyártók szövetsége szintén „megkongatta a vészharangot”, fogalmaz a lap, mivel a földolgozók a tejár és az dók, járulékok folyamatos emelkedése miatt egyre lehetetlenebb helyzetben vannak, mivel ezeket a költség-növekedéseket nem tudják termékeik árában érvényesíteni a kereskedelem felé. Az ugyani nem csak visszautasít bármilyen emelési kísérletet, de egyre nagyobb nyomást is gyakorolt a beszállítókra, az esetleges áremeléseket pedig különféle kompenzációs mechanizmusokkal azonnal közömbösíti is, hogy esetenként az árversenyben csökkenteni tudja bizonyos termékek fogyasztói árát. Az érdekképviselő szerint a termékpálya minden szereplőjének – de elsősorban a kereskedelemnek - felelős magatartást kellene tanúsítani annak érdekében, hogy a tejágazat életképessége megőrizhető legyen.

A fogyasztók megnyerése is nagyon fontos, ezt szolgálta a Párizsban október végén 300 termelővel tartott megmozdulás, amiről a La France Agricole az AFP-re [hivatkozva számolt be](#). A szervező APLI (független tejtermelők egyesülete, *Association des producteurs de lait indépendants*) a „méltányos tejár” (*lait équitable FaireFrance*) fogalmát igyekezett népszerűsíteni annak kapcsán, hogy egy 93 eurócentért értékesített dobozos tej árából ebben a konstrukcióban a szokásos áron felül további 10 cent közvetlenül visszajut a termelőhöz. Ez csak olyan módon lehetséges, hogy a termelők saját kezükbe vették az értékesítést, mivel „nem várnak már semmit a politikától és a támogatásoktól”, ők újra gazdálkodók (*paysans*) és nem „szimpla termelők” (*producteurs*) akarnak lenni. A párizsi megmozdulás célja a fogyasztókkal való közvetlen kapcsolatok építése és termelő és a fogyasztó között spekulációt folytató ipari és pénzügyi szektor értékesítési folyamatból való kizárása volt. A *FaireFrance* dobozos tej 2013. júliusában jelent meg a boltokban, azóta egymillió literrel adtak el belőle.

Az FNSEA és a fiatal gazdálkodók országos szakszervezetének (JA) nyugat-franciaországi régiós szervezetei november közepén „a legkevesebbet mondó logikájából való kilépés” (*sortir de la logique du moins-disant*) szükségességére hívták föl a figyelmet – [írta a La France Agricole](#) a szakszervezetek közös sajtóközleménye alapján. Olvasatukban ez azt jelenti, hogy szakítani kell azzal a gyakorlattal, ami arra irányul, hogyan lehet minél kevesebbet fizetni a tejért a termelőnek. A két szakszervezet szerint akkor, amikor a piaci környezet kedvező feltételeket biztosít egy érdemi termelői tejár-emeléshez, elfogadhatatlan a földolgozók bármilyen indokra való hivatkozása, amivel ezt az emelést vissza akarják utasítani.

Egy, a hivatalos közlönyben november 12-én megjelent [jogsabály](#)¹ pontosítja a termelői sajtokkal kapcsolatos követelményeket – írta a [La France Agricole](#). Mostantól kezdve csak azokat a sajtokat lehet termelői sajtnak hívni, amiket:

- tradicionális technológiával,
- kizárólag a saját gazdaságban termelt tejből,
- maga a gazda

állít elő. A sajtok érlelésére a gazdaságon kívül is lesz lehetőség, de ebben az esetben ezt a tényt a címkén kötelező föltüntetni. Megszűnik a címkézés alóli eddigi mentessége azoknak a termelőknek, akik eddig kizárólag a saját termelésű tejből, saját maguk állítottak elő sajtot és azt közvetlenül a fogyasztóknak értékesítették. További változás, hogy a „sajtkülönlegesség” (*spécialité fromagère*) mostantól az ömlesztett vagy laktoszerumból készült sajtokra nem alkalmazható.

Somogyi Norbert, Párizs

¹ Décret n° 2013-1010 du 12 novembre 2013 modifiant le décret n° 2007-628 du 27 avril 2007 relatif aux fromages et spécialités fromagères NOR: ESSC1305378D